

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Розглянуто особливості аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Визначено показники, що характеризують рівень ефективності функціонування підприємства. Обґрунтовано роль фінансових результатів у прийнятті ефективних управлінських рішень.

Аннотация. Рассмотрены особенности анализа финансовых результатов сельскохозяйственных предприятий. Определены показатели, характеризующие уровень эффективности функционирования предприятия. Обоснована роль финансовых результатов в принятии эффективных управленческих решений.

Annotation. The paper studies the peculiarities of the analysis of financial performance of farms. The indicators of an enterprise efficiency level are defined. The role of financial results in making effective management decisions is substantiated.

Ключові слова: аналіз, сільськогосподарські підприємства, фінансовий результат, засади, прибуток, збиток, рентабельність, платоспроможність, ліквідність, стабільність, етапи, показники, дослідження, оцінка, коефіцієнт, галузь, проблема.

У сучасних умовах у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансових результатів підприємств у ході виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання ним позитивного фінансового результату (прибутку) у розмірах, що задовольняють потреби власників.

Рівень прибутку, отриманого підприємством, є основним відображенням усіх виробничо-господарських процесів, що мають місце під час його функціонування, чим і обумовлена актуальність теми дослідження.

Проблеми, пов'язані з процесом формування та аналізу фінансових результатів підприємств (у тому числі і сільськогосподарських), постійно знаходились і знаходяться в центрі уваги вчених-економістів. Серед видатних вчених, які були зацікавлені цією проблемою, можна назвати: Бутинця Ф. Ф., Герасимовича А. М., Дем'яненка М. Я., Кірейцева Г. Г., Коцупатрого М. М., Лінника В. Г., Саблука П. Т., Чумаченка М. Г., Шатковську Л. С. та ін.

Проте багато проблем залишаються невирішеними. Серед них особливе значення мають:

1) розробка якісної системи показників аналізу фінансових результатів;

2) визначення специфічних особливостей аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

Мета будь-якого суб'єкта господарювання – якомога ефективніше використати всі наявні фактори та отримати максимальний кінцевий результат. Таким чином, фінансові результати – це економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, виражений у вартісній (грошовій) формі [1, с. 50]. Окрім вартісного виміру результатів фінансово-господарської діяльності, для користувачів інформації важливе значення мають відносні показники фінансових результатів – значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсотках) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу [2, с. 105]. Відносні показники на відміну від абсолютних величин дають змогу оцінити рівень отриманого прибутку (збитку) в розрахунку на одиницю затрачених ресурсів і дозволяють порівнювати ефективність функціонування підприємств з різноманітними обсягами виробництва.

Відносні показники досить різноманітні – це зумовлено такими їх перевагами:

стандартністю подання вихідної інформації;

мінімізацією впливу інфляційного чинника;

можливістю порівняння показників у часі та просторі;

простотою проведення розрахунків із застосуванням різноманітних комп'ютерних програм [3, с. 80].

Фінансові результати діяльності підприємств характеризуються такими абсолютними економічними показниками, як дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, чистий дохід, валовий прибуток, прибуток, чистий прибуток.

Джерелами аналізу фінансових результатів сільськогосподарських підприємств є форма № 2 "Звіт про фінансові результати" та форма № 50 с.г.

На основі статистичної звітності є можливість визначити прибутковість продукції як в абсолютних величинах,

так і у відносних, що виробляється на підприємстві, а отже, дозволяє визначити основні складові, які забезпечують позитивний фінансовий результат (прибуток) та запропонувати заходи щодо його збільшення. Проте основним недоліком даної форми є періодична зміна її структури, що дещо ускладнює можливість порівняння розрахованих показників у часі. Під час аналізу показників прибутку виділяють такі етапи дослідження.

На першому етапі дають оцінку виконання плану з прибутку в цілому по підприємству та в аспекті окремих видів діяльності. Зокрема виділяють прибутковість окремих структурних підрозділів, інвестиційних проектів, договорів. В умовах аграрного виробництва – прибутковість окремих культур чи продукції.

На другому етапі проводять порівняльний аналіз прибутку цього підприємства з середньогалузевими значеннями та показниками прибутковості підприємств-конкурентів.

На третьому етапі виконують факторний аналіз прибутку за видами діяльності, де важливе значення має факторний аналіз різних видів фінансового результату за допомогою адитивних моделей, дають оцінку внутрішніх і зовнішніх резервів.

На четвертому етапі проводять аналіз розподілу і використання чистого прибутку [2, с. 105].

У ході аналізу фінансових результатів використовують сукупність прийомів, які складають його спеціальний науковий апарат. У вітчизняній практиці аналізу фінансових результатів існують такі прийоми аналізу показників, які визначаються за інформацією фінансової звітності:

горизонтальний (часовий) аналіз – визначає абсолютні і відносні відхилення величин окремих видів фінансових результатів за звітний період, а також у динаміці за ряд років і дозволяє дати якісну характеристику виявлених змін;

вертикальний (структурний) аналіз – передбачає вивчення показників структури фінансових результатів, тобто питомої ваги окремих видів доходів і витрат у загальному підсумку, а також оцінку змін, які відбуваються у структурі;

трендовий аналіз – визначення тренда за інформацією декількох періодів, тобто основної тенденції у динаміці показників фінансових результатів;

аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями однієї або різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками [1, с. 33; 4, с. 65].

Під час аналізу фінансових результатів підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі. Їх кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному окремому випадку. Фінансові результати підприємства можуть бути оцінені з різним ступенем деталізації залежно від цілей аналізу, існуючої інформації, програмного, технічного та кадрового забезпечення. Найбільш доцільним є виділення процедур експрес-аналізу та поглибленого аналізу фінансових результатів, де розрізняють ряд показників:

загальні показники характерні для всіх галузей економіки, специфічні – для окремих галузей;

первинні показники формуються за даними обліку планової інформації, похідні – розраховуються на базі первинних даних;

синтетичні (інтегральні) показники узагальнюють складні економічні явища та процеси;

результативний показник – це показник, що є об'єктом дослідження.

Структуризована інформація за видами діяльності, за характеристиками визначення доходів і витрат у формі № 2 "Звіт про фінансові результати" у співвідношенні до різних елементів позикового та власного капіталу дає широку гаму кількісних і якісних параметрів одержаного кінцевого фінансового результату.

Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємства є невід'ємною частиною фінансово-економічного аналізу. До основних показників, що характеризують результативність діяльності підприємства, належать рівень отриманого прибутку (збитку) і рентабельність (збитковість). Аналіз фінансових результатів здійснюють за даними фінансової та статистичної звітності, особливо в умовах сільськогосподарських підприємств. Якість аналізу залежить від фінансової звітності, а також від компетентності керівника, який приймає управлінське рішення. Від того, наскільки якісно проведено аналіз фінансових результатів, визначено основні чинники, що його забезпечують, залежить подальша результативність діяльності підприємства.

Науковим результатом дослідження є удосконалення теоретичних засад аналізу фінансового результату сільськогосподарського підприємства за рахунок уточнення етапів аналізу та його особливостей. Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є уточнення методичного забезпечення аналізу фінансових результатів сільськогосподарського підприємства.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : [навч. посібн. Ч. I] / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : ПДАА, 2009. – 406 с. 2. Мамонтова М. А. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств / М. А. Мамонтова // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 103–106. 3. Приса В. Й. Управління ризиком фінансової стійкості підприємства / В. Й. Приса // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 67–72. 4. Борисова В. А. Методологічні основи аналізу фінансового стану підприємств агропромислового виробництва / В. А. Борисова // Фінанси України. – 2008. – № 10. – С. 63–68. 5. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / Г. О. Крамаренко. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с. 6. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : [навч. посібн. Ч. II] / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : ПДАА, 2009. – 401 с. 7. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 181 с.